

DELAVSKA

PRAVICA

Glasilo krščanskega delovnega ljudstva

Izhaja vsak četrtek pop.; v slučaju praznika dan poprej — Uredništvo: Ljubljana, Miklošičeva c. — Nežanirana pisma se ne sprejema

Posamezna številka Din 1.50 — Cena: za 1 mesec Din 5.00, za 3 mesece Din 15.00, za 6 mesecev Din 30.00, za 1 leto Din 60.00 — Inozemstvo Din 7.00 (mesečno) — Oglas: po dogovoru

Oglaš, reklamacije in naročila na upravo Delavskega zbora, Miklošičeva cesta 22, I. nad. Telefon 2265. Štev. čekovnega računa 14.000

Po ožai v Nemčiji

Nemčija je v Evropi to, kar so v Ameriki Združene države. Obe ste propagatorici modernega gospodarstva. V obeh državah — s tem ne trdimo, da je drugod boljše — prevladuje en duh: **Moderno gospodarstvo nad vse**. Temu duhu je osužnjena večina držav. Nemčija je iz državnih blaginj žrtvovala temu maliku milijarde. Kdor je zasledoval življenje v Nemčiji, bo vedel, koliko je dala država podpore industriji v Porurju; koliko milijonov je poklonila veleagrarcem, da bi vzdržali konkurenco s svetovnimi cenami tujih poljedelskih produktov napram cenam domačih poljedelskih produktov. Končno pa ni ta pojav prav nič izvanreden. Saj je ta pojav pojav stremjenja sedanjega gospodarstva — **dobiček je edini cilj, edino hrepenenje**. To hrepenenje je nad splošnimi koristmi, je nad državo samo.

Ta trditve zveni zelo neubrano. Saj zatrjujejo nosilci sedanjega kapitalističnega gospodarstva in družabnega sistema, da so državotvorci brez kritike. Kolikokrat čujemo: »Državni interesi zahtevajo to in to.« To geslo je popolnoma pravilno. Država je kot človeško delo najvišja družabna organizacija. Državne naloge so tako velike in za družbo tako odločilne, da ima in mora imeti pravico, da poseže v nujnih slučajih po takih sredstvih, ki bi jih sicer obsojala duša, ki ji je demokratično razmerje vodilno geslo.

V Nemčiji ima danes glavno in vodilno besedo dr. Brüning, bivši strokovni tajnik krščanske strokovne delavske organizacije. Mi spadamo k generaciji, ki smo bili vzgojeni tako, da smo smatrali vsakega, katerega je poslalo to ali ono vodstvo na javno torišče, da je bil — vsaj v očeh tistih, ki so pripadali istemu vodstvu — usposobljen in zrel za tako mesto, katero mu je bilo dodeljeno. Ko je stopila na plan oseba dr. Brüninga, so v začetku vsi samo poslušali. Kdo je to? Saj ga ne poznamo! Drugi so dejali: »To je človek, ki bo pokazal, kaj smo mi.« Mil To naj bi pomenilo krščansko demokracijo, krščansko naziranje o državi, družbi, gospodarstvu...

Dr. Brüning pa ni bil le strokovni tajnik. Bil je poslan na to mesto kot delegat »Centruma«, to je organizacije, ki naj politično predstavlja v nemški in širši javnosti javno organizirano moč in silo nemških katoličanov. Vsi brez izjeme so radi tega pričakovali nekaj novega, živnega in svežega.

Vendar pa ni ustvaril dr. Brüning nič novega, nič živnega, nič svežega. Dr. Brüning predstavlja tipičen režim, ki vleče stari, napol podrti voz, čijega osi cvilijo in vpijejo po maži, ker se sicer vžgo in ustavijo.

Ko bi bil dr. Brüning oseba, ki v razvoju političnega življenja vzplapola in propade, ugasne in gre, bi se prav nič ne zanimali za njega. Toda on je tipičen predstavnik organiziranih in politično se udejstvujočih nemških katoličanov. Kot tak nas pa zelo, zelo zanima.

Nas semtertja prav ostro kritizirajo. Enega nam pa poštenjak vseeno ne more odrekati: da smo namreč objektivni in da nam je vsak izrazit katoliški pokret ne le dobrodošel, ampak naravnost odrešilen. Iz tega vidika pa ne moremo pohvaliti dr. Brüninga in z njim »Centruma«. Kaj je rezultat dr. Brüningovega vladanja? **Gospodarski in družabni razkroj Nemčije**.

To ni demagogija. To je dejstvo. Kako to? Če v kratkih potezah orisemo sedanji položaj Nemčije, bomo morali ugotoviti to-le: Boda vedno večja. Odpad mase od krščanstva, posebej od katolištva. Centrum sicer obdrži pri volitvah isto število glasov. To je pa poraz.

Z vsakim letom stopajo na volišče novi bataljoni mlajše generacije. Starejše generacije so opredeljene. Te so stalne. Porast in napredovanje posameznih strank pa odseva v tem, kam se odločijo in na gnejo te nove generacije. Z veliko bolečino v duši moramo pribiti, da gre do te nove generacije državljanov v Nemčiji — vsaj na podlagi volilnih rezultatov — mimo Centruma. Ta pojav pa ne predstavlja nič drugega kakor velik vprašaj: **Zakaj?**

Večkrat smo že poudarili in zopet poudarjamo, da pomeni krščanstvo — če naj bo živo krščanstvo — boj in sicer brezobziren boj za naravne in pravne pravice človeka. Razmere v Nemčiji, ki so bile ustvarjene in se še ustvarjajo z izrecnim aktivnim sodelovanjem politično organiziranih katoličanov, pa niso take, da bi mogli potrditi in zagovarjati, da so pravice malega človeka varovane. Dejstva so ta: kapitalistični mogotci imajo vso oblast. Dr. Brüning in vsi drugi so le figure. Le na ta način so mogli kapitalisti izvoziti samo v Švico ca 40 milijard državnih mark. To se pravi: Ta vsota je naložena v zlatu. Tujina namreč prevzema in sprejema denar le na podlagi zlate valute. Toliko v Švici. Koliko milijard pa so naložili nemški kapitalisti kljub temu, da oznanjajo nacionalni boj proti Franciji, v Francijo samo in drugod, nam manjkajo podatki. Lahko si pa predstavljamo, da so velike vsote, najmanj tolike, kakor v Švici.

Državna oblast dobro to ve. Kljub temu ni napravila koraka, da bi zajela beg denarja iz države ali pa, da bi se poslužila sredstev, da bi prišel ta denar nazaj v Nemčijo. Ne. Dr. Brüning kot katoliški politik ni šel to pot. Nasprotno. Izdal je zasilne odredbe, ki so zadele v prvi vrsti, in sicer deloma v živo, delovno ljudstvo. Invalidi, delavci, uradniki, trpe. Tudi kmetom ni bilo prizanešeno. Poročajo, da je v pokrajinah, kjer sade sladkorno peso, neprodanih 500.000 centov sladkorne pese. To je pa samo en zgled.

Vprašanje pa je, če naj ima tako politično udejstvovanje kakšen smisel za človeštvo, posebej pa še za katoličanstvo. Jasno je tudi, da je vzrok teh razmer napačna gospodarska in družabna ureditev. Jasno bi pa moralo tudi biti, da je tako razmerje nasprotno krščanskim resnicam. Če je tako, bo! Krščanstvo mora ustvariti in zgraditi krščanski gospodarski in družabni red. To je pa mogoče le tedaj, če bodo vsi tisti, ki so poklicani na vidnejša mesta, dosledno krščanski ne le v besedah, ampak tudi v dejanjih. Če bi bili takšni, ne bi govorili le o zablodah gospodarstva (glej dr. Gosarja članek v koledarju Mohorjeve družbe za leto 1932), ampak o napačnem fundamentu. Za nas katoličane bi moralo biti jasno, da morajo priti popolnoma novi temelji v gospodarstvo in družbo, ker ne moremo drugače udejstvovati evangeljskih resnic v življenju.

Tovariši! Kakor se zdimo majhni in neuki, vam vseeno povemo resnico: **Te misije v človeštvu ne bo izvajala inteligenca, pa magari si lasti naslov, da je katoliška, ampak najmlajši iz človeške družbe. Tisti, ki trpe in so žrtvovani zaradi tega, da popolnoma očisti zgrabijo gorci meč Keruba in vsekajo v vse, kar je gnilega, in pokončajo vse, kar je nezdravega. To je prava naloga vseh tistih, ki delajo ali pa ki hočejo delati, pa trpe pomanjkanje.**

Zakaj še nisi član »Krekove knjižnice«? Piši takoj na: »Krekovo knjižnico«, Delavska zbornica, Ljubljana.

Delavska samopomoč

V sedanji gospodarski in družabni krizi nastaja toliko socialnih problemov, predvsem za delavstvo in za vse tiste sloje, ki so odvisni od zaslužka svojega lastnega dela, da je v tako pičlo odmerjenem prostoru težko zavzeti sproti svoje stališče napram njim. Sedaj je najtežji problem **problem brezposelnosti**. Tovariši, ki ni najzadnji med bojevniki za delavske pravice, je poslal svoj prispevek. Priobčujemo ga z veseljem. Želimo, da bi se oglasilo in zavzelo svoje stališče o tem vprašanju še več tovarišev. Uredništvo.

Največje zlo današnjega časa je brezposelnost. Za odpravo brezposelnosti pa je treba popolne premembe današnje gospodarske in socialne strukture in miselnosti, pri čemer mora sodelovati celotna družba iz vseh vidikov in prilik. Za tak preobrat moramo vsi sodelovati. V prvi vrsti pa mi sami, ker smo ravno mi kot reveži pri tem neposredno in najbolj prizadeti. Seveda mora tudi država in vsi drugi stanoviti pri tem vršiti svojo dolžnost sicer ne bi moglo biti zadostnega uspeha. Za danes podajem le o **samopomoči** par misli:

1. Zakonito naj se uvede **obveznost, da mora delati** v vseh podjetjih vsak delavec oz. delavka poleg 8 urnega delavnika še eno naduro zase. Plača te nadure se mora nalagati v pošto hranilnico na ime delavca oz. delavke. Ti prihranki ne smejo biti rabljeni in se ne smejo dvigniti ali komu odstopiti pred 50 letom starosti vlagatelja. Edina izjema naj bo dovoljena, ako hoče vlagatelj za te prihranke kupiti zemljo ali zidati hišo, ali pa kupiti delnice podjetja, kjer dela. Vse to pa mora biti istotako nezarubljivo in se ne sme odtujiti do 50. leta starosti.

Vsako podjetje, katero uporablja za svoje obratovanje redno najete delovne moči, mora prepustiti do polovice podjetij v odkup svojim delavcem, ako ti to zahtevajo. V nobenem slučaju se pa delavcev ne sme siliti na odkup delnic.

Slično morajo vsi kmetijski posli in delavci nalagati najmanj 1/2 vseh prejemkov v pošto hranilnico pod istimi pogoji in s pravico, da smejo od svojega gospodarja odkupiti zemljo za te svoje prihranke in sicer po rentabilitetni vrednosti zemlje.

Kdorkoli ima v zasebni lasti več zemlje, kakor jo je treba za preživljanje oz. vzdrževanje sebe in svojcev in jo obratuje z najetimi močmi ali s stroji, jo mora do polovice odstopiti svojim najemnikom ali poslom oz. delavcem po rentabilitetni vrednosti, kadarkoli njegovi najemniki ali posli oz. delavci to zahtevajo, proti takojšnjemu plačilu iz gori navedenih prihrankov.

Od te določbe naj bodo izvzeti samo občinska, nadarbinska, državna poiskusna, šolska in posestva manjša od 50 ha.

2. Bolniško zavarovanje naj se preosnuje tako, da se vsi doneski za bolniško zavarovanje nalagajo v pošto hranilnico na ime delavca oz. delavke, ki pa ne sme teh prihrankov dvigniti do 50. leta starosti, razen v slučaju bolezni. Ako bi ti prihranki ne zadostovali, mora zdravljenje oskrbeti domovinska občina.

3. Istotako naj se preosnujejo vse bratovske skladnice in pokojninski fondi državnih in privatnih nameščencev. Vsi tožadveni doneski naj se vplačujejo v pošto hranilnico na ime zavarovanca. Te vrste prihranki ne smejo biti tudi po 50. letu starosti zarubljivi. Pijancem in zapravljivcem sme uporabo teh prihrankov občina in pristojna višja oblast nadzorovati oz. regulirati.

Tako bi bili delavci v kratkih letih brez žrtv in truda lahko solastniki toliko zemlje, da bi imeli zagotovljeno popolno gospodarsko samostojnost, ki je nujni predpogoj vsake prave svobode, napredka in sreče. Za vse to ni treba denarja, ne kompliciranih in dragih ustanov. In kar je glavno. Vsak delavec bi se svobodno gibal in selil, kamor bi mu

boljše kazalo, ne da bi pri tem kaj izgubil na svojih pravicah pri bolniškem in pokojninskem zavarovanju. Ali ni tak zakon mogoč? Ali je kak delavec, ki bi tega ne zmožal ali ne hotel? In lastnik podjetij in veleposestvo? Ali bi ne imel največjo korist, ako bi vsak današnji delavec — berač imel že v kratkih letih dovolj kapitala, da bi bil lahko solastnik podjetij, kjer dela? Ali bi ne bila s tem za vedno odpravljena nevarnost boljše vizma in komunizma, pred katerim se danes opravičeno tresejo v strahu velepodjetja in veleposresta in vse države?

4. Treba je le še današnje brezposelnost odpraviti. Toda kako? Jaz mislim takole:

Vsi brezposelni naj se takoj, ko nimajo več dela, odpravijo v svoje domovinske občine. Prevoz po železnici in parobrodih naj se izvrši brezplačno. S tem ne trpi nobena prometna uprava nikake škode. Vse občine morajo voditi natančen seznam brezposelnih in razpoložljivih delovnih moči v svojem področju ter o tem tedensko ali po odgovarjanju potrebi poročati redno banski borzi dela.

Vse državne in javne podpore za brezposelne se morajo potom banske uprave nakazati izključno samo občinskim upravam z ozirom na število brezposelnih v posameznih občinah.

Podpore v denarju se v nobenem slučaju ne smejo dajati brezposelnim ali njih družinam. Vsi delazmožni brezposelni morajo biti za časa brezposelnosti zaposleni pri občinskih delih. Od občine naj dobivajo za 8 urno delo hrano, obleko in obutev in ev. stanovanje, vse v naturi, druge plače pa nikake.

Da se v občini preskrbi dovolj dela za brezposelne, naj se dovoli, da se obveznost kuluka poljubno odplačujejo v denarju ali naturi. Za vzdrževanje in napravo občinskih cest in potov, kakor za vse druge občinske naprave in dela naj se uporabljajo samo domači brezposelni.

Iz državne in javne podpore, ki jo dobivajo občine za brezposelne, naj se zidajo bolnišnice, sirotišnice, hiralnice in ubožne hiše, v katerih najdejo domači reveži v bolezni, starosti in onemoglosti brezplačno oskrbo in nego. Za vsa ta dela naj se uporabljajo izključno samo domači brezposelni. Le ako domačih ni, naj se privzamejo tudi iz drugih občin. Občine naj pa tudi same skušajo najti sredstev oz. tudi najeti posojila, za splošno koristne naprave v svrhu zaposlitve brezposelnih.

Vsako beračenje in iskanje dela naj se po možnosti prepreči z vestnim in smotrnim delom v občini v cilju, da so vsi reveži po človeško preskrbljeni in se občina vedno briga, da njeni brezposelni pridejo čimprej do stalnega ali vsaj začasnega zaslužka.

Pa tudi brezposelni naj se brigajo in naj si dela ne izbirajo ali se ga celo branijo, kadar so tako slabi časi, ko niti kmet in obrtnik ne moreta izhajati in premočnik tudi premožen tovarnar in veleposelstnik čuti vso težo današnje svetovne gospodarske krize, katero smo sami zakrivali s tem, da hočemo kolikor mogoče malo delati in udobno živeti, namestó, da bi že od mladosti bolj pridno delali, po pameti živeli in z varčevanjem si prilastili tisti kapital, ki bi nam prav tako lahko ustvarjal na zemlji raj, ko bi bil v naših rokah, kakor nam je ustvaril to strašno gorje brezposelnosti.

Prokletstvo! In v potu svojega obraza boš svoj kruh jedel, bo obstajalo na svetu do sodnega dne kljub vsej človeški iznajdljivosti in modrosti. Danes imamo vseh dobrin na svetu preko naših potreb. Vse si lahko brez truda in znoja s stroji proizvajamo. A kaj pomaga? Pro-

Poročila z delavskih bojišč

Jugoslovanska strokovna zveza

Železničarski vestnik

VESELE BOŽIČNE PRAZNIKE
in PRAV SREČNO NOVO LETO
želi vsem članom in prijateljem
»PROMETNA ZVEZA«

AKONTACIJE NA POKOJNINE

Na vprašanje, kako naj se izplačuje akontacija na pokojnino onim uslužbenecem, ki so predlagani za upokojevanje pa ne prejema več prejemkov aktivnih uslužbenec, je dalo glavno ravnanje v Belgradu naslednje pojasnilo:

Akontacija na pokojnino se lahko izplača samo tedaj, ko je uslužbenec upokojen in je g. minister za finance dal svojo soglasnost za upokojevanje in je predsednik ministrskega sveta odobril, da se angažira kredit za izplačevanje pokojnine.

Kredit se angažira pri ministrstvu za finance, ker se kredit za pokojnino ni razdelil na posamezna ministrstva, ampak si ga je pridržal finančni minister v svojem resoru. Zato se pokojnina izplačuje pri finančnih ravnanstvih.

Za izplačevanje akontacije mora glavno ravnanje v Belgradu izdati pri finančnem ministrstvu, da izda potrebno dovoljenje.

Kakor je iz prednjega razvidno, je zadeva z akontacijami zelo komplicirana, tako da je ni mogoče takoj izposlovati. Poleg tega pa imajo pravico do akontacije le oni, ki so že formalno upokojeni. To je pa ravno neka trdota v določbi.

Danes imamo namreč mnogo uslužbenec, katerim je prenehala služba po sili zakona, n. pr., da so že dopolnili 65. leto starosti ali je že minilo 12 mesecev, odkar so prenehali prihajati v službo. S tem, da jim je prenehala služba, bi jim morali ustaviti tudi aktivne prejemke. Imamo že tudi take slučaje. Tak uslužbenec ni ne aktivni uslužbenec niti upokojenec, nima torej pravice do aktivnih prejemkov niti do pokojnine in po gornjem tudi ne do akontacije. Od česa naj ta človek živi? Zato smo mnenja, da je gornja določba pomanjkljiva in da bi bila mnogo bolj točna, če bi vsebovala določbo, da pritiče akontacija tudi uslužbenecem, katerim je prenehala državna služba pa še niso upokojeni. Seveda pod pogojem, da ima tak uslužbenec brezpogojno pravico do pokojnine. Mogoče bi kdo mislil, da je bolje, da tak uslužbenec prejema še nadalje aktivne

kletstvo je tu. Ako si sam ne pomagaš in se sam ne potrudiš, da v potu svojega obraza pridobiš, česar potrebuješ, boš kljub preobilici božjih darov, ki jih Bog v tako ogromnih množinah siplje na zemljo, lakote in najhujše bede umrl.

Vse to čutijo tudi brezposelni in se tega zavedajo. Zato je toliko bolj neumljivo, kako da se ne odločijo za samopomoč. Ali je še kdo tako nesrečen, da bo pričakoval pomoči od drugih, če si niti sam noče pomagati? Delaj, moli in varčuj! To je najstarejši, a vedno novi in edini socialno gospodarski program, po katerem moremo vse gospodarske krize in tudi današnje brezposelnost trajno odpraviti. Zato pa: **Dajmo brezposelnim dovolj zdrave, tečne hrane, toplo obleko in obutev in zdravo stanovanje. Oni naj pa delajo zdaj v korist domovni občini, pozneje v gori navedenem smislu zase, pa nas nobena kriza ne bo strla.**

Bata

(Dalje.)

Smoter teh vprašanj ni, da bi bil Bata natanko poučen o premoženjskih razmerah proslavcev, ampak da bi vsak dobil natančno sliko o svojem lastnem položaju. Ti ljudje nimajo namreč nobenih izkušenj in je nevarnost, da bi se opirali na svoje starše. Bata pa hoče samostojne ljudi.

Kakor hitro so novinci nastavljeni, prične oddelek za osebje z raznimi tečajji in predavanji. Na teh tečajjih razpravljajo o knjigovodstvu, o hišnem gospodarstvu, pri tem jim izdelajo popolnoma nov hišnogospodarski načrt. Nato ugotovi, da ne zadostuje zahtevana plača za izvršitev tega načrta, zaradi tega jim da Bata prostovoljno višjo plačo, obenem pa sporoči njihovim staršem, da mu ne smejo dati niti najmanjše podpore od doma.

Sprejete prošilce tudi preiščejo po zdravniku. Vsak prošilec je 14 dni na poskušnji. V tem času dobiva najnižjo plačo svojega oddelka. Po prestani poskusni dobi je definitivno sprejet ali pa odpuščen brez navedbe vzroka. Izpiti niso torej potrebni. Izjema je le za delavce, ki so zaposleni pri strojih. Ti morajo polagati izpite.

prejemke, a temu ni tako. Glede na obstoječo določbo, da se delavska služba pod nobenim pogojem ne računa za pokojnino, bo dobival marsikateri uslužbenec veliko manj pokojnine, kakor pa so znašali aktivni prejemki. Pokojnina pa že tako znaša v najboljšem slučaju 95% zadnje plače. Potem ko se odmeri pokojnina in ista nakaže, se obravnava razlika, kolikor je več prejel, kakor pa znaša pokojnina.

Ne glede na vse to pa še doslej ni rešeno točno, do kakšnih prejemkov imajo pravico uslužbenec, katerim je prenehala služba, pa še niso upokojeni.

Kakšne so določbe glede tega v novem zakonu o drž. prom. osebju, smo na tem mestu že poročali. Zakon namreč v § 120 jasno določa, da ima uslužbenec pravico do aktivnih prejemkov do konca meseca, v katerem je razrešen službi ali v katerem se smatra za razrešenega službi. Po § 114, drugi odstavek pa določa, da če oblastvo ne izda odločbe o prestopu službe v teku treh mesecev, potem ko je služba prenehala po sili zakona, se smatra za dan prestopa službe zadnji dan tromesečnega roka.

Po treh mesecih prestopa služba in s tem seveda tudi pravica do aktivnih prejemkov, tako pravi zakon. V praksi pa se to ne izvaja, ker je postopek pri upokojitvah, posebno sedaj radi pomanjkanja kreditov, zelo počasen in kompliciran. Zato je to vprašanje zaenkrat še nerešeno, upamo pa, da se bo rešilo kolikor mogoče ugodno za uslužbenec.

Ali si že poravnal članarino!

IZ OKROŽNIC

Objave za potovanja z brzimi in potniškimi vlaki.

»Direkcija drž. žel. v Zagrebu je sporočila, da imajo njeni kontrolni organi neprilike z uslužbenici naše direkcije, radi tega, ker potujejo brez objave, ki je bila predpisana za brze in potniške vlake.

Z našo brzojavko št. 521/I od 5. oktobra t. l. smo objavili, da so take objave ukinjene za potovanje žel. aktivnih in upokojenih uslužbenec ter njihovih rodbinskih članov le za potniške vlake in le za interno območje ljubljanske železniške direkcije. Objave pa so neobhodno potrebne za vsako potovanje z mednarodnimi brzovlaki, pri potniških vlakih pa le tedaj, ako sega potovanje v območje druge direkcije.

Opozorite vse prizadete ponovno na navedena določila, ker bo moral vsak sebi pripisati neprilike, ki jih bo imel na potovanju. Določitev zvanja zvanikom in služiteljem. Kakor smo že poročali je izšla uredba o razporedu zvanj zvanikom in služiteljem in bo ljubljansko ravnanje po tej uredbi v najkrajšem času določilo tudi tem uslužbenecem odgovarjajoča zvanja. Po novem zakonu dobi vsak uslužbenec svoje zvanje, ki odgovarja njegovi zaposlitvi v službi. Zvanje se lahko spremeni le z odlokom g. ministra za promet, zato ne bodo smele več službene edince uporabljati namesečene uslužbenec po svoji uvidevnosti, ampak le v službi zvanja, katero ima uslužbenec.

Izjemoma se bo smelo to storiti v slučaju, da postane uslužbenec neporaben za svojo službo, pa tudi tedaj je treba izposlovati v najkrajšem času preimenovanje zvanja. To je pa danes težko, ker se ni izšel zakon o sistematizaciji službenih mest. Tudi preimenovanje je omogočeno le, če je prazno mesto v zvanju, ki je namenjeno uslužbenec.

Zato je važno, da vsak uslužbenec, ko je obveščen, katero zvanje je pri razporedu dobil, takoj prosi za popravilo zvanja, ako misli, da ne odgovarja njegovi trajni zaposlitvi. Kesneje bo namreč veliko težje doseči spremembo zvanja, radi strogih določb v tej zadevi.

Kdor je sprejet v službo, dobi pismo pogodbo, v kateri so navedene njegove pravice in dolžnosti. Vsaka izprememba dolžnosti delavca ima za posledico izpremembo pogodbe.

Bata nastavlja principiarno mlade ljudi. Izbire ima dovolj in obdrži le tiste, ki so se izkazali, da so njegovim delovnim metodam dostopni. Ker so sami mladi ljudje zaposleni, je tudi izprememba v obratih velika. Kajti mladi moški morajo iti k vojakom, mlada dekleta se pa poročijo.

Eno tretjino tistih, ki zapuste obrat, ga zapuste prostovoljno, ker se nočejo prilagoditi delovnim metodam in disciplini ali pa, ker so hoteli dokončati svoj učno dobo pri Bati, da dobe drugo delo. Ostali so pa odpušteni od Bate največ, ker so se pregrešili proti disciplini ali pa ker so nesposobni.

Delovni čas

Redni delovni čas v tovarni je od 7. do 12. ure in od 14. do 17. ure. Če je pa dejanski delovni čas tak, je veliko vprašanje. Nekatere češke delavske strokovne organizacije očitajo Bati, da dela preko 8 ur. Bata seveda to odločno zanika. V splošnem bi držala trditev Batova, da je v njegovih tovarnah osemurni delovni čas. Njegov načrt ni zgrajen na osemurnem, ampak na sedem in pol urnem delovnem času, saj za oddelke, v

Računanje službe za odmero dopustov.

Glavno ravnanje v Belgradu je izdalo naslednje pojasnilo glede računanja službe za odmero dopustov:

V § 87 zakona o drž. prometnem osebju se razume pod »letno službo« samo efektivna, regulirana državna služba po 18. letu starosti, bodisi železniška ali neželjezniška, ki se priznava za napredovanje po položajnih skupinah in periodskih povišicah in za pokojnino, kakor tudi kontraktualna državna služba in samoupravna služba, ki se priznava za položajno skupino in pokojnino po § 60 in § 124 v zvezi s § 261/II. zakona o državnem prometnem osebju.

Določbe § 56 zakona o drž. prometnem osebju se pri odmeri letnega dopusta (odmora) ne upoštevajo (to je čas disciplinskega postopanja).

Pravilnost te razlage se da sklepati iz § 7 in § 124 zakona o drž. prometnem osebju, kjer je pojem »služba« točno določen. Poleg tega pa je treba še upoštevati ugodnosti, ki so navedene v § 60 cit. zakona.

Brezplačni vozniki za brze vlake.

Glede izdajanja brezplačnih voznih listkov (kart) za brze vlake je ljubljansko ravnanje izdalo naslednje okrožnico:

»Radi omogočenja pravilne presoje potrebovanj za brezplačne karte za brze vlake, se naroča, da je v trebovanjih točno in verodostojno navesti okoliščine, radi katerih se zaproša karta za brzi vlak. Te navedbe posebej potrdi šef edince. Navedba vzroka kot »obisk sorodnikov, ogled kraja, kratek odmor, slaba zveza z vlakom itd.« ne drže, ker se osebe po večini ne vozi do tje, kamor je zaprosilo in dobilo karto, kar je dognano po oddanih brezplačnih kartah po izvršeni vožnji.«

Določitev čina za vlakospremno osebje.

Pri združitvi vlakospremne osebe na postaji Ljubljana gl. kol. iz vseh ljubljanskih postaj, so se pokazale nekatere trdote v določbah glede določevanja čina vlakospremnikom. V postaji Ljubljana gl. kol. so sedaj združeni vlakospremniki bivše južne železnice, ki so polagali samo izpit za vlakovodjo, in pa vlakospremniki bivših državnih železnic, ki so polagali posebej izpit za osebnega sprevodnika, prtljažnika in za vlakovodjo.

Za tiste, ki so položili vse izpite do konca leta 1925, je veljal izpit za prtljažnika pri drž. železnici kot izpit za vlakovodjo pri južni železnici. Dokler so ostali vlakospremniki na svojih postajah, t. j. državni na postajah bivših drž. železnic in vlakospremniki bivše južne železnice na postajah bivše južne železnice, se ni čutila nobena trdota prednje določbe. Sedaj pa, ko so oboji vlakospremniki združeni na eni postaji, se čutijo nekateri prizadeti, posebno se radi tega, ker je več vlakospremnih skupin reduciranih (radi tega se je združitve vlakospremnikov tudi deloma izvršila).

Da bi se ublažile eventualne prevelike trdote te določbe, je ljubljansko ravnanje izdalo naslednje dopolnilo k določbam za določevanje čina vlakospremnega osebja:

»Če bi se pri uvrstitvi v službene razporede na podlagi tako sestavljenega činovnega seznama pojavile trdote za ono osebo, ki je polagalo izpite ločeno za potniškega in prtljažnega sprevodnika ter za vlakovodjo, odloča v vsakem takem konkretnem slučaju ravnanje.

Ker so se nekateri vlakovodje pritožili radi zapostavljanja pri uvrstitvi v razporede, pa so bile njihove pritožbe odbite, ker še ni obstojala prednja naredba, se opozarjajo prizadeti člani, da ponovno vložijo prošnje, da se jim spremeni vrstni red v činovnem seznamu na podlagi omenjene naredbe. Ta naredba je izšla pod št. 97 dne 15. okt. 1931.

katerih blago dogotavlja. Polurni čas naj bi veljal za kritje izpada delovnega časa v primerih motenj in počasnejšega napredovanja pri težjih delih.

Pri tem pa ostaja odprto vprašanje, če zadostuje pol ure na dan, da krije izpad, ki ga utrpijo oddelki na delu zaradi raznih zaprek. Vprašanje je, če ne zahteva centralna služba ob priliki nujnih naročil od posameznih delavcev, da naj delo pospešijo na ta način, da delajo nadure.

Vodja delavnic je tudi finančno odgovoren za pravočasno in brezhibno izvršitev dela, ki odpade na dotično delavnico. Zopet je velika izkušnja za to, da v nujnih slučajih raje podaljša delovni čas, kakor pa da bi pospešil delovni proces in s tem prišel v nevarnost, da bo trpela kvaliteta blaga, ki bi šla zopet v njegovo breme. Tudi ni izključeno, da ne bi bil vodja delavnice naravnost prisiljen odrediti, da delajo manj izvežbani delavci preko osem ur na dan, da izvrše svoje delo, ker bi sicer trpel normalni potek delovnega procesa. Istotako ne more vodja delavnic zapustiti svojega dela obenem z delavci.

Tudi osebje v posameznih oddelkih, zlasti v oddelkih za prodajo, more izgotoviti delovni načrt, ali izvršiti kontrolo nad vknjižbo šele po običajnem delovnem času. Ako vse to upoštevamo, bomo prišli do zaključka, da zavisi dejanski

Rudarji

Huda jama. V nedeljo 13. decembra je bil v Laškem sestanek strokovne skupine rudarjev. Sestanka se je udeležilo precej tovaršev. Tovariš Mikeln iz Celja je z zgledi dokazal, da so vse pridobitve, ki jih je delavstvo izvajalo, sad delavskih strokovnih organizacij. Najbogatejša država na svetu, Amerika, ima nad 5 milijonov brezposelnih, za katere pa nima v proračunu nobene postavke. To pa zato, ker si delavstvo tega ni izvajalo, ker ni imelo organizacij. V Nemčiji, to je v državi, katere mora dajati drugim državam velikanske vsote, pa prejema brezposelni delavec podporo, kakršno pri nas mnogi zaposleni delavci ne prejema za svoje delo v obliki plače. Da pa ima nemški delavec to ugodnost, se mora zahvaliti svojim delavskim strokovnim organizacijam, ki so se desetletja borile za delavsko dobrobit. — Tovariš Mikeln je poudarjal, kako važno nalogo vrši Jugoslovanska strokovna zveza ter omenil nekatere funkcije v organizaciji, kateri so nam jasen dokaz, da delujejo v organizaciji le z velikim nesebičnim namenom, pomagati svojim trpečim tovarišem. Zato pa mi vsi podpirajmo njihovo nesebično požrtvovalnost. Nikar ne govorimo: »Saj ta in oni ne plača, zato me jezi in tudi jaz ne bom plačal organizacije.« Na hujškanje rajši odgovori: »Ako se ti naši tovariši toliko trudijo, žrtvujemo se mi! Pomagajmo jim graditi močno delavsko strokovno organizacijo.«

Organizirani naj imajo ponos in zavest, ker so oni tisti, ki prinašajo svoj del za dobrobit celote. Tistim pa, ki niso organizirani, je treba jasno odgovoriti, da so kakor troti v čebelnjaku. Troti v čebelnjaku čakajo, da jim čebele nanosijo medu, da bi ga potem uživali. Neorganizirani delavci pa čakajo, da jim bodo organizirani prinesli sad svoje borbe, da bodo potem tudi oni uživali. Med take neorganizirane pa moramo šteti le one, ki se ne organizirajo v delavski strokovni organizaciji zaradi grdih sebičnih namenov, meneč, saj me bo gospod rajši imel, če ne bom z delavci držal. Tako pobira drobtinice z bogatinove mize, medtem ko se njegovi organizirani tovariši borijo za celi kos kruha. Med neorganiziranimi so pa tudi mnogi zlasti mlajši fantje, ki nimajo smisla za organizacijo zato, ker ne vedo, zakaj je, kakšne naloge ima. Tem je treba to dopovedati, jim dokazati, da le potom organizacije se je delavstvo borilo desetletja in bo tudi v bodoče moglo priti do svojih pravic le potom močne delavske strokovne organizacije. Tako naj vsak, ki je organiziran, stori svojo dolžnost, da sam redno plačuje in hodi na sestanke ter svojim tovarišem dokazuje, da je rešitev delavstva le v močni delavski strokovni organizaciji.

Trbovlje. Kritično stanje bratovskih skladnic. S 1. marcem t. l. so se prispevki za pokojninsko blagajno bratovskih skladnic zvišali v skupnem za 15%. Zavarovanci so mislili, da je s tem sanirana pokojninska blagajna. Zadnji mesec pa je jel nastajati zopet primanjkljaj in to iz razloga, ker podjetja delavstvo odpustajo, upokojenci pa se množe. Izdatkov več, dohodkov manj. Velik primanjkljaj pa bo seveda nastal, če ne direktni polom, če ustavi Krnjska indust. družba obrat. Spričo tega dejstva lahko pričakujejo sedanji aktivni zavarovanci, da se jim bo na stara leta godilo istotako kot se godi staroupokojencem, ki prejemaajo pokojnine 3 do 4 Din mesečno. Drugod so socialno zavarovanje sanirale države, in isto pot bo morale iti tudi pri nas. Poglejmo Češkoslovaško in Nemčijo, v katerih je ta zadeva že pred leti urejena. Nemčija daje celo našim državljanom pokojnine. Še enkrat — sanacija bratovskih skladnic je nujna. Rudarsko delavstvo želi, da se čim prej izvede.

Cene padajo, stanovanja se draže. Pred kratkim so vsi naši lastniki hiš podražili stanovanja kar za 50%. Staroupokojenec, ki prej-

delovni čas od množine zahtevanega blaga, od izkušenj vodij delavnic, od sposobnosti delavcev in od skladnosti osebja.

Bata pa trdi, da bodo njegove delovne metode še napredovale, odnosno bodo še izpopolnjene. V tem primeru bo zadostoval 7 urni delovni čas, da zadosti potrebam svoje tovarne.

Vsemu osebju da Bata vsako leto enotedenski plačan dopust in sicer za vso tovarno istočasno. Navadno prvi teden v juliju vsakega leta. Število delovnih dni je 300.

Plača in socialno zavarovanje

Pri Bati obstajajo štiri glavne oblike plač: 1. osebna akordna plača. 2. Kolektivna akordna plača. 3. Tedenska plača. 4. Plača z deležem na dobičku.

1. Individualna akordna plača je bila v navadi pred ureditvijo v letu 1924. Sedaj velja še za oddelke za dogotavljanje blaga za šteparice.

2. Kolektivna plača velja za vse oddelke, kjer dogotavljajo blago, zlasti pa v oddelkih, v katerih je vpeljan poseben način dela, tako zvani »tekoči trak«. Na podlagi tega sistema dobiva plačo skoraj polovica osebja. Bistvo tega plačilnega sistema obstoji v tem, da je delavnici dovoljena za vsako enoto produktov določena plača. To plačo pomnožijo s številom izgotavljenih enot. Produkt razdeli po gotovem ključu delavcem.

me z doklado mesečno 153 Din, mora plačati stanovanje 100 do 150 Din, poleg tega pa še gospodarju pridno delati, ki zahteva od njega celo njegov premoženje. Temu je seveda vzrok, ker ni zaščite stanovanj. Gotovo je potrebno zaščititi te siromake, saj niti toliko ne prejemajo, kolikor od njih zahtevajo gospodarji, kako naj pa še živijo.

Viničarji

Iz centrale. Obveščamo vse člane, da je umrla prva članica novega posmrtnskega sklada tov. Tomažič Terezija, od skupine Sv. Miklavž pri Ormožu. V zvezi s tem dogodkom boste prejeli vsi položnice z vabilom k drugemu prispevku v posmrtnski sklad, kateri bo pa sedaj le enkratni in radi tega za dve tretjini manjši od prvega. Tako bo možnost dana vsakemu, da lahko takoj plača. Gotovim članom storite zaupniki izplačilo pri pošti. Prosimo, plačajte vsi takoj, da nam prihranite neprijetne posle pri centrali. — Načelstvo.

Sv. Miklavž pri Ormožu. Letošnji Miklavž je bil za naše otroke izredno dobrotljiv. Obdaril je 33 šolarjev. Vsakega z volneno jopico in 37 manjših otročičev, vsakega, bodisi z volneno kapico, nogavicami ali z blagom za srajčke. Skupina je premožla tako velike stroške največ iz svojega premoženja, deloma pa od dobrotnikov, katerim bodi izrečena na tem mestu najiskrenejša zahvala za njihov blagohotni prispevek. Obdarovanje otrok je bilo združeno z družabno prireditvijo »Miklavžev večer« za vse organizirane viničarske družine. Na vzporedju so bile deklaracije in tamburaške točke, namesto prizora Miklavža in parkeljna pa je predsednik skupine podal nekaj zelo stvarnih misli o prihodu sv. Miklavža po stari narodni šegi, posebej za današnji čas in za viničarje.

Maribor. Na voditeljskem tečaju 8. decembra so bile številno zastopane vse okoliške skupine po svojih najboljših voditeljih. Tečaj je bil po svojem načrtu in po vsebini predavanj najboljši zamljiv in tako tudi dosegel svoj uspeh. Vsak pokret mora imeti najprej dobre voditelje. Glavna naloga naše »Strokovne zveze viničarjev« je, da obračamo vso skrb na vzgojo vztrajnih, poštenih, agilnih in z idejo krščanskega socializma prežetih voditeljev.

Maribor. Na komisiji viničarja tov. Petra Krušnika proti njegovemu gospodarju je bil uspeh popoln. Dobil je izplačano nagrado in za nekatere poškodbe na pohištvo vsoto 460 Din. Zastopnik je bil tov. Šešerko Jože, predsednik mariborske skupine.

Preveč kulturni smo že postali. Tako je nekdo dejal, ki ne bi rad viničarju plačal zasluzka. Delati in plačo dobiti, oziroma do plačila pravico imeti, to bi bilo torej prekulturno? Priznamo in sicer zelo radi, da se je s porastom strokovne organizacije zelo dvignila tudi izobrazba in zavest viničarjev za svoje pravice. Nekomu to ni po volji in smatra zdaj viničarje za preveč kulturne.

Sv. Miklavž pri Ormožu. Tov. Fekonja Janez je zahteval viničarsko komisijo pri občinskem uradu v Brebrvniku. Zastopal ga je tov. P. Rozman. Dosegel se je popoln uspeh za viničarja in je vinogradnik, ekonom g. Štampar Ivan iz Gornje Radgone plačal nagrado, 25% za težja dela in 50% za nadure po § 6. viničarskega reda, vsoto 383 Din in 200 Din kot odškodnino, da ni šel viničar mlati. Isti dan je bila viničarska komisija v Hermannih. Doseženi so bili vsi zahtevki viničarja tov. Miklošiča Martina. G. Alojz Medik se je obvezal, da bo viničarju takoj izplačal 700 Din. Viničarja je zastopal tov. Kosič Janez. Prej hudo sprta oba, viničar in vinogradnik, sta se pravično sporazumela in zopet pobratila, nazadnje pa sta ga še skupno pokušala po vseh sodih v gospodarstvi kleti. Tako uspešno deluje naš ljudski in viničarski tribunal na razjarene duhove. Živela poštena borba!

Kovinarji

Kovinarji Jesenice-Javornik.

V ponedeljek, dne 7. decembra 1931 se je vršila informativna konferenca med zastopniki delavstva in vodstvom KID na kateri so razpravljali o predlogih tovarne glede znižanja plač, kakor tudi o predlogu, ki ga je predložilo delavstvo.

Ker se zastopniki podjetja kakor tudi delavstva niso mogli zediniti na zahtevo podjetja, se je sklenilo, da se vršijo ponovne razprave po posameznih obratih. Zadnja »Pravica« je prinesla v tem pomotu in je v resnici tako, da so se teh razprav udeležili glavni zaupniki, po en zastopnik strokovnih organizacij in zaupniki dotičnega obrata, za katerega so se pogajanja vršila.

Ta komisija je svoje delo v tem tednu dovršila. Za ponovno razpravo so ostali le obrati žrebljarna, žičarna in mrzla valjarna. Posebno žrebljarna in mrzla valjarna bi bili po predlogu tovarne precej hudo prizadeti. Vsa ta pogajanja so imela predvsem ta značaj, da se ugotovi v posameznih obratih pravičen odbitek akordnih postavk, da ne bi bili pri tem morda posamezniki preveč prizadeti. V teku tega tedna se bo pa vršila generalna

razprava, ki bo vse to še enkrat proučila in na podlagi dobljenih podatkov sestavila novo pogodbo.

V sredo, dne 9. t. m. se je vršil sestanek skupine kovinarjev Jesenice v Krekovem prosvetnem domu, v nedeljo, 13. t. m. pa na Javorniku. Na obeh sestankih se je delavstvu izčrpno poročalo o sedanjem položaju, kakor tudi o poteku dosedanjih razprav. Za ta teden se pričakuje posebna komisija, ki bo prišla iz Beograda od ministrstva za socialno politiko in ministrstva za trgovino in industrijo, da prouči položaj in skuša na kak način pomagati, da se obrat ne bi ustavil.

V interesu vseh merodajnih faktorjev je, da se v tem slučaju podvzamejo vse mere, ki so na razpolago, da se ta katastrofa, ako že ne popolnoma prepreči, vsaj ublaži na minimum.

Kovinarji Javornik.

V soboto 12. t. m. se je v tovarni na Javorniku v obratu za pločevino dogodil slučaj, ki je vreden, da ga ilustriramo. Kakor že večkrat, tako so se tudi ta dan pokvarile naprave pri valjih. V prejšnjih slučajih so pri popravilih zaposlili delavce, ostale pa pri drugih raznih pomožnih delih. Sedaj pa naenkrat drugače. Ko je prišla popoldne druga skupina na delo, so obdržali za popravilo samo 11 delavcev, ostalih 15 delavcev pa je moralo domov in so bili seveda za tisti dan brez zasluzka. Isto se je zgodilo potem s tretjo izmeno, od katere jih je ostalo na delu 5 mož, 5 pa se jih je moralo vrniti domov kljub temu, da bi se lahko vsi zaposlili na fini progi. Ob tej priliki se je vršila na fini progi izmenjava valjev. Ker se ta izmenjava valjev ni mogla izvršiti v normalnem času, so morali delavci delati nadure, katere seveda mora tovarna plačati s 50%. Ako bi se zaposlilo teh pet delavcev, bi ne bilo potreba nadurnega dela. Poleg tega bi bilo treba na fini progi pri peti številki 2 popraviti tlak. To delo se bo pa seveda izvršilo v nedeljo, za kar bo zopet morala plačati tovarna 50%. Podčrtati hočemo samo to, da so v soboto delavce na obeh izmenah poslali domov in so bili brez šihla, poleg tega pa je en del delavstva delal preko nedelje in dobil za to 50% doklado, kar tovarno gotovo stane več kot onih 20 delavcev, ki jih je poslala v soboto domov. Rezultat je tedaj: 20 mož je bilo brez enega šihla, 18 mož pa je delalo s 50% doklado. Teh 20 mož ima za svojo dmino zgube okrog 1000 Din, tovarna pa bo morala plačati za ca. 104 nadure 50% doklado, kar znaša precej več. Če je to v interesu podjetja, naj presodijo drugi.

Guštajn. Svetovni val krize je zajel tudi našo jeklaro tako, da že od 15. novembra delamo samo po 4 dneve tedensko. Apretura delavnica osovini stoji že od 5. novembra ter je večina njenih delavcev na neplačanem dopustu. Drugi oddelki obratujejo samo toliko, da živijo. Kaj bo z nami, se povprašujemo dnevno. Prazniki so pred durmi, naše družine pa z obupom gledajo v bodočnost. Čudimo se, da se merodajni faktorji ne zganijo. Saj to ni samo v interesu nas delavcev samih, ampak celega našega okraja, kakor kmetov, obrtnikov in trgovcev, katerim povemo, da ako nas ne bo, bodo tudi oni odveč. Zatorej več skupnosti in socialnega čuta ter malo manj zabavljanja.

Med članstvom opazujemo nekako mlačnost napram organizaciji, ker je v resnici malo krivde na odboru samem. Toda te napake se bodo prav gotovo odstranile. Vi, kateri ste pa poklicani kot organizatorji, vas pozivam, da se zdromite in da začnete zopet z delom, kakor letošnje poletje.

Delavec kovinar.

KLEPARJI

Ljubljana. V nedeljo dne 20. dec. 1931 se zopet snidemo, da se nekoliko razgovorimo o krizi v naši stroki. Sestanek se bo vršil kakor običajno, v prostorih gostilne pri »Bellem volku«, Wolfova ulica, ob pol deseti uri dopoldne.

Tovariši! Le s tem, ako se boš redno udeleževal sestankov, boš mogel slediti našemu delu, pri katerem rabimo čim več sodelavcev. Ni samo to važno, da imamo poravnane prispevke. Tvoja dolžnost je, da z nasveti pomagáš odboru pri delu. Pričakujemo Te kakor tudi Tvoje sotovariše. Odbor.

Papirničarji

Vevče. V nedeljo 13. decembra smo položili k večnemu počitku tov. Jakoba Slabjaka, ki je bil dolgo vrsto let zvest član naše papirniške organizacije. Pokojni je dočkal 75 let starosti. Bil je nedavno upokojen in je v svojo ženo užival milostno pokojnino od tovarne. Njegovi tovariši sotrpini smo ga v velikem številu spremili na njegovi zadnji poti. Ni pa bilo videti tistih, ki so pred 8. novembrom trkali na njegova vrata. Naj Ti bo, dragi tovariši, Vsemogočni pravičen sodnik in boljši plačnik, kot so Ti bili oni, katerim si žrtvoval vse svoje fizične moči v življenju. Preostalem svojcem naše iskreno sožalje! — Letošnje zimsko sezono se bodo vsakih 14 dni, in sicer vsak drugi ponedeljek ob 8 zvečer vršili prosvetni večeri

v društvenem domu pri D. M. v Polju. Na teh večerih se bo predavalo tudi o važnih socialnih vprašanjih, zlasti o socialni zakonodaji in njenem pomenu za delavstvo. Vabimo papirničarje, naj se teh prosvetnih večerov kar v največjem številu udeležujejo.

Na narodni praznik 1. dec. je tovarna obratovala. Nekaj delavcev sicer ni delalo in jim je bilo rečeno, da ni dela. V delovnem redu stoji, da se morajo vsi tisti prazniki, o katerih odredi tovarna, da se ne dela, delavstvu plačati. Da se tovarna temu izogne,

Doma in po svetu

Kralj Aleksander je odpotoval za nekaj časa v inozemstvo. Zato je podpisal zakon, s katerim prenaša svojo kraljevsko oblast za ta čas na ministrski svet. Notranji minister je dobil ukaz, da ta zakon izvede.

V Avstriji prekipeva kriza do vrhunca. Državne blagajne so popolnoma prazne. Vprašanje je, če bodo mogli 1. januarja plačati uradništvo. Rabili bi zopet novo posojilo. Vlada ne najde izhoda. — V Gradcu se je pričel proces proti heimwehrovcu dr. Priemerju, ki je hotel pred nekaj meseci izvesti puč, a se ni posrečil. Ta poskus fašističnega državnega prevrata hočejo prikazati sedaj kot navaden manever, ki je imel namen, da prestraši socialne demokrate.

V Italiji se zvija fašistični režim v groznih krčih pod udarci gospodarske krize in grozeče gospodarske in socialne katastrofe. Fašizem se boji naraščajoče nezadovoljnosti ljudskih množic, katere trpe bedo in pomanjkanje in skušajo na svojih hrbitih bič najhujše diktature. Strah je privedel fašistične pustolovce že tako daleč, da so morali celo univerzitetni profesorji priseči zvestobo fašistični vladi (polet prisegel državi in kralju). Nekaj desetih najpomembnejših profesorjev je prisegel odreklo. Čaka jih pač najhujše preganjanje. — Tajna fašistična policija je zopet »odkrila« zarote proti fašistom. Po uradnih poročilih so pripravljali atentate s peklenimi stroji. Materijal so dobivali od protifašističnih italijanskih organizacij v Franciji. Aretirali so več »zarotnikov« in jih vrgli v ječe. Fašistično izredno sodišče za zaščito države je od svoje ustanovitve sem (leta 1925) izdalo 1350 obsodb, med temi šest smrtnih (pet Slovencev).

Španski parlament je izvolil za prvega predsednika republike Alcala Zamoro. Sedaj se sestavlja nova vlada. Par-

je odredila, da se ne dela radi praznika samega, ampak radi pomanjkanja dela. Kapitalisti so pač brezobzirni.

Krekova knjižnica

Krekova družina na Jesenicah. V soboto dne 19. decembra ob 20 se vrši v pisarni JSZ sestanek naše družine. Ker je sestanek z ozirom na borčevizacijo družine velike važnosti, je dolžnost vsakega, da se sestanka gotovo udeleži. Živi!

lament bi se moral sedaj, ko je sprejel ustavo republike, prav za prav raziti, a se vse stranke, predvsem pa socialisti, boje volitev.

Gandi se po neuspeli konferenci vrača iz Londona domov v Indijo. Prišel je v Rim, kjer ga je sprejel Mussolini, papež pa ga ni hotel sprejeti. Gandi napoveduje nov boj Angliji po znanem svojem geslu pasivnega upora. Poostriš se bo zopet bojkot angleškega blaga, davki se bodo plačevali. Najbolj usodno je za Indijo nepremostljivo sovraštvo med Hindi in mohamedanci. Gandi se uda za usodni misli, da bo moralo priti do krvavega razračunavanja med obema tabo-roma. Šele na gorah trupel in iz potokov krvi bo zrasel nov rod, ki bi ustvaril srečno bodočnost indijskega naroda.

Na Kitajskem je po bojih v Mandžuriji nastala še večja zmeda kot je bila prej. Nad deželo gospodarijo po svoji volji generali s svojimi vojniki in pokrajinski guvernerji, ki vsi skupaj strašno izjemajo prebivalstvo. V mnogih pokrajinah je grozna lakota in roparske tolpe se množijo v velike vojske. Po glavnih mestih demonstrirajo študenti in zahtevajo, da se napove Japonski vojna, da vlada odstopi, da se izženejo iz Kitajske vsi tuji itd. Vlada je res odstopila, a s tem položaj ni nič izboljšal. Kitajski grozi splošna revolucija. — Japonci se pripravljajo, da uredijo Mandžurijo kot »samostojno« državo.

Japonska vlada je odstopila. Nova vlada, ki so jo sestavili konservativci, je takoj odpravila zlato valuto. Ker nima v parlamentu večine, ga bo razpustila in bodo spomladi volitve. Z novo vlado je popolnoma zmagalo stališče nacionalistične vojaške stranke zlasti glede Mandžurije. Zunanja politika bo sedaj še bolj imperialistična kot dosedaj.

II. delavski prosvetni večer

Centrala Krekovih družin si v resnici prizadeva, da nam na vsakem delavskem prosvetnem večeru nudi kaj novega in poučnega. Zadnji večer je bil nad vse posrečeno izbran, poleg tega je bila tudi precej številna udeležba.

Uvodoma je predsednik omenjal, da je letos 10 let, kar so agilni delavci v našem delavskem pogledu ustanovili prvo podružnico Krekove mladine.

Posebnost zase je bil na večeru učiteljski tamburaški zbor »Krimaši«, Pomotoma je bilo v predzadnji »Pravici« objavljeno, da igra tamburaški zbor Kat. prosv. društva Sv. Krištof, kar sedaj popravljamo. Zbor je s svojim dovršenim izvajanjem posameznih komadov navzoče naravnost presenetil ter zelo povzdignil pestrost sporeda.

Nekaj novega je bila skromna deklaracija »Delo«. Take deklaracije naj bi večkrat priredili, samo zbor bi moral biti nekoliko močnejši.

Tov. Miško Kranjec je imel zelo poučno predavanje o delav. kulturi in književnosti. Njegov referat nam je pokazal, da bo treba v marsičem pri delavski kulturi kreniti v čisto delavsko smer in ne samo kopirati tisto, kar nam dajejo meščanski pisatelji. Ustvariti nekaj svojega, izrazito delavskega. Za svoje predavanje je žel burno odobranje.

Dramatični prizor »Šimen sirotnik« nam je odkril vso tragedijo delavstva. Saj

je Šimen posebej delavstvo, ki trpi in dela celo življenje, na stara leta pa nima ničesar. Prizor je bil zelo dovršeno igran.

S temi večeri CKD v resnici vrši v polni meri svojo nalogo, da vzgaja mladino v delavskem duhu, kakor tudi ostale. Poleg tega pa nudi dobro razvedrilo. Izmed vseh večerov, ki so se doslej vršili, je bil ta najbolj posrečen. Ta način dela naj se skuša zanesti tudi med delavstvo v posameznih delavskih centrih.

PRAVA METODA

uspešnega negovanja lepote počiva na uporabi takšnih pripomočkov, kateri se izdelujejo iz sestavin, ki medicinsko učinkujejo, kot so to: Fellerjeva Elza-pomada za zaščito kože in Elza-pomada za rast las (2 lončka brez daljnjih stroškov 40 Din), Elza milo lepote in zdravja (pet kosov franko 52 Din), pri lekarnarju Eugen V. Feller, Stubica Donja, Elzatr 349. Savska banovina.

Podpirajte neodvisen delavski tisk — pridobivajte novih naročnikov za naš list!

Tudi Nemci ga polomijo. Na vhodnih vratih nekega upravnega urada je bilo napisano: Amtsverstand beurlaubt. Nur rechts klingeln.

CLANI, AGITIRAJTE ZA KONZUM, DRŽITE SE SVOJEGA OGNJISCA, — PRIDOBITE VSAJ ENEGA CLANA! Clani, ki pridobe do 15. januarja 1932 vsaj tri nove člane-odjemalce, dobe posebno nagrado.

I. DELAVSKO KONZUMNO DRUŠTVO V LJUBLJANI reg. zadr. z omej. zav.

3% POPUST
(DIVIDENDA)

se prične izplačevati dne 18. decembra v vseh naših poslovalnicah na sledeči način:

- 1) Ta dividenda se vpiše in delež v deležno rezervo vsem onim članom, ki še nimajo polnplačnega deleža Din 25- in deležne rezerve Din 200-
- 2) Kdor ima pri zadrugi bodisi tekoč ali zaostal dolg, se mu dividenda odpiše na dolg
- 3) Vsem drugim članom se bo dividenda izplačala oziroma ob nakupu kot plačilo upoštevala.

To in ono

Tečajnikom Justroze! — Obveščamo vas, da se vrši drugo in tretje predavanje izjemoma ob torkih 22. in 29. decembra namesto ob četrtkih, in to radi svetega večera in starega leta.

Pretekle dni smo prejeli od naše internacionalne krasne slike »Delu čast«. Organizacije, ki so slike naročile, se ne bodo kesale, prav tako tudi ne posamezniki. Slike smo že razposlali. Slike »Čast delu« so reprodukcija znamenitega fran-

coskega slikarja Maurice Denis in predstavljajo Kristusa v krogu sv. Družine, ki govori delavcem o lepi naravi. Slike so barvaste in velike s kartonom 95 krat 55 cm. S carino in poštnino stane slika 85 Din. Kdor bi želel sliko naročiti, naj piše na JSZ do 31. decembra 1931.

Jeseniški obrtniki pred gospodarsko katastrofo.

Pretekli petek, dne 11. decembra se je vršil na Jesenicah sestanek obrtnikov. Sestanek je bil sklican na inicijativo KID

z namenom, kako doseči splošno znižanje življenjskih potrebščin. Na sestanku je bilo ugotovljeno, da vsi obrtniki delajo z izgubo. Kam gre potem neki dobiček?

Za brezposelne člane bratovskih skladnic

Delavska zbornica je intervenirala na merodajnem mestu, da se naj od članov bratovskih skladnic nabrani prispevki takoj dajo na razpolago za podporo brezposelnih kovinarjev in rudarjev.

Občinski proračun in brezposelnost

Vrhnika, 10. dec. 1931.

»Uveljavi svoje moči na občini, zahtevaj v občinskih proračunih svojih pravic.«
(»Del. Prav. 26. nov. t. l., dopis iz Vevč.)

Vrhnjsko delavstvo je na številnih sejah strokovne organizacije ugotavljalo, da naša občina, ki je precej visoko % delavskega značaja, nima v svojem vsakomletnem proračunu nikake postavke za podporo brezposelnih. Do letos tudi skoro treba ni bilo take postavke. Dela je bilo vedno dovolj. Eno leto sem v takozvani gospodarski krizi je pa tudi naše delavstvo občutilo, kaj je brezposelnost. Kam naj se obrne? Malenkostno podporo od javne borze dela je večina že izčrpala, novega dela pa ne dobi nikjer. Številne delavske družine obiskuje glad in pomanjkanje.

V takem položaju živimo. Strokovno organizirano delavstvo se je zavedalo važnosti trenutka proračunske seje občinskega odbora, ki se je vršila danes popoldne pod predsedstvom novega župana g. Mr. Hočevarja. Delavstvo je po svojem edinem zastopniku tov. Modrijan Jožetu, predsedniku skupine usnarjev, predlagalo, naj se vnese v proračun za l. 1931 tudi Din 20.000 za podporo brezposelnih. Ta predlog je bil soglasno sprejet. S tem so pokazali občinski odborniki z županom vred, da razumejo mizeren položaj brezposelnega delavstva.

Delavstvo pa se naj iz tega uči, da prihaja le iz strokovne organizacije razredno zavedno delavstvo, ki brani delavske interese tudi v javnih korporacijah.

Mislmo na izseljence!

Poročila pravijo, da je izseljenska nedelja med Slovenci prav dobro uspešna. Naši tovariši delavci so se tega zanimala v tujini gotovo najbolj razveselili. Zagrebški list »Izseljenik« je poročal, da bodo priredili enako akcijo drugo leto tudi Hrvatje. Isto so sporočili tudi Čehi.

Slovenci v Ameriki so gledali v letošnjem letu svojo domovino filmovano. Ta užitek jim je nudil g. Grdina. Obisk je bil pri vseh predstavah ogromen. Še celo angleški listi so prinesli poročilo, da se je mladina ob pogledu na slike Slovencev tako navdušila, da je zavladal velik interes za prireditev mladinskega romanja. Čisti dobiček predstav je namenjen za gradbo narodnih domov. Za prihodnje leto namerava Rafaelova družba organizirati predvajanje teh filmov tudi med slovenskimi izseljenci v Franciji, Nemčiji in Holandski.

Naše Amerikance je zelo zadel propad Sakserjeve banke. V tej banki so imeli ravno Slovenci vložena največ denarja.

Za kratek čas.

Praktično. Vojak se je vračal domov s fronte. V bližnjem mestu gre v lekarno in pravi, da bi mu dal praške proti golazni. Ko ga je vprašal apotekar, kje ima posodo, se je obrnil k njemu in pokazal na vrat ter dejal: »Gospod kar semkaj notri ga stresite.«

Anton Legat

Ljubljana

Miklošičeva cesta štev. 28

Špecerija

Delikatese

Zajutkovalnica

Lastna

moderna pražarna za kavo

Hermann Suderman:

GOSPA SKRB

Roman

15.

Neizrekljiva beda je legla na domačijo. V sobi je ležal oče na bolniški postelji in se zvijal in zmerjal in preklinjal uro svojega rojstva. V mehkejših urah je prijemal ženo za roko, jo s solznimi očmi prosil odpustanja, da jo je usoda priklenila na njegovo zavoženo življenje, in ji obljubljal, da jo bo v prihodnosti obogatil in osrečil. Obogatil predvsem — obogatil!

Belo je prepozno. Njegove mile besede se je niso več prijele, njeno preplašeno srce je že čulo, kako grmi iz njih zmerjanje, ki je kot vedno moralo priti za temi milimi glasovi. Z velikimi lici in ugašlimi očmi je lazila po hiši, brez vsake tožbe in tarnanja in v tem molku je bila dvakrat vredna usmiljenja.

A z njo ni imel nihče usmiljenja, še Bog in večna usoda ne. Od dne do dne je postajala trudnejša, na bledem, modro našiljenem čelu se je zdela, da že gori pečat smrti, in sreča, za katero je hrepenela vse svoje življenje, je bila dalje kot kdaj.

Edini, ki bi ji bil mogel pomagati, je bil Pavel, a ta se je kradel krog nje kakor zločinec, komaj si je upal podati ji roko za jutranji pozdrav, in če ga je pogledala, je povesil oči. Če bi bila manj topa in manj potrta, bi bila morala v njegovem obnašanju brati kos zaničevanja, toda vse in edino, kar je dojemala v svoji bedi, je bilo le to, da nima njegove tolažbe.

Nekoč v mraku, ko je kot ponavadi ob delopustu grebel v sipinah na pogorišču, je prišla za njim, sedla poleg njega na razmajani temelj ter skušala začeti z njim pogovor, a se ji je izmikal, kakor ponavadi.

»Pavel, ne bodi tako trd z menoj,« ga je prosila in oči so se ji napolnile z vodo.

»Saj vam vendar nič nočem, mati,« je dejal in stisnil zobe.

»Pavel, nekaj imaš proti meni!«

»Ne, mati!«

»Kaj misliš, da sem jaz kriva požara?«

Tedaj pa je na glas zavpil, oklenil njena kolena in jokal kakor dete; toda ko ga je hotela pobožati po laseh — edino ljubkovanje, katerega sta

bila navajena med seboj — je planil kvišku, jo potisnil od sebe in zavpil: »Ne dotikajte se me, mati, nisem vreden!«

Nato ji je obrnil hrbet in odkoračil na poljano.

Od hipa, ko se je po požaru prvič prebudil, ga je bila obsedla misel, ki ga ni več izpustila iz krempljev, da je on, on sam kriv vsega.

»Če bi se ne bil potikal okoli,« si je govoril, »če bi bil varoval hišo, kakor je bila moja dolžnost, bi se nesreča nikdar in nikoli ne bila mogla zgoditi.«

Vse skrivno hrepenenje se mu je zdaj zdelo kot zločin, ki ga je zagrešil nad očetovo hišo.

Kakor Jezus na vrtu Getsemani se je boril s svojim srcem, da bi našel spravo in odpustanje.

— A skrb mu ni nikjer dala pokoja. Vse ure so plesali plameni pred njegovimi očmi, in kadar je zvečer legal ter tesno strmel v temo, se mu je zdela, kakor da vidi, kako se iz vseh špranj in razpok iztezajo ognjeni jeziki, kakor da ga na mesto nočnih senc ovijajo oblaki črnega dima.

Nič ni še mogel priti na misel, kdo bi bil zažgal; skrbi, ki so znova padale nanj, so bile prevelike, da bi bil smel privoščiti maščevanju vsaj malo mesta. — Ni bilo najpotrebnejšega, komaj komaj je stisnil denar za lekarnarja. Podnevi in ponoči je mislil in računal in delal velike bajne načrte, kako bi dobil od koderkoli vsaj najpotrebnejšo gotovino. Tudi bratoma je pisal, če bi mu morda mogla s svojim vplivom preskrbeti nekaj sto dolarjev po zmernih obrestih. Odgovorila sta z globoko žalostjo, da sta sama tako obložena z dolgovi, da je nemogoče, da bi smela še računati na kredit. Mirko, učitelj, se je sicer pred kratkim zaročil z mlado, premožno gospodično, in Pavel je bil uverjen, da mu ne bo težko pripraviti njeno družino do zmernega posojila. Brat pa je menil, da bi zaradi take prošnje trpela čast njegovega položaja; da se mora bati, da se ne bi zameril tastu, če bi mu prezgodaj razodel svoje prave razmere.

Pravi blagoslov je bilo pri vsem tem še, da so bili proso že prodali in oddali in da je bil krompir še po večini skoraj ves v zemlji. — Tako je mogel stolči skupaj kake majhne denarce, ki so zadostovali za najnujnejše izdatke. A da bi mislil na to, da bi postavil skedenj nazaj — kje!

Sredi žalostnih razvalin zoglenelih brun in razpadlih zidov je stala »črna Suza«. Visoko je vzravnila svoje sajasto telo in vitki vrat; to je bil

edini predmet, ki so ga poleg nekaj razbitih voz rešili iz ognja.

Dvojčki, ki sta v tem motnem času izgubili mnogo svoje živahnosti in sta se samo še po skrivnih potih objemali in hihitali, sta boječe hodili okrog nje. Ko se je oče prvič vzravnil s postelje in je zagledal črno pošast, kako zija skozi okno, je stisnil pesti in zakričal: »Zakaj niste mrhe pustili v ognju!«

Pavel jo je pa še bolj vneto zapiral v svoje srce. »Zdaj bi bil čas, da bi ti spet oživila,« je govoril, brskal okrog koles in gledal v kabel; zvečer je začel iz lipovine rezljati majhne vzorce in nekega dne je pisal Mirku: »Pošlji mi iz šolske knjižnice nekaj knjig o ustroju parnih strojev. Zdi se mi tako, kakor da bi bilo za našo hišo zelo, zelo važno.« Mirko se je dal brezuspešno prositi; prvič je proti njegovim načelom, da bi jemal iz knjižnice knjige, ki jih ne bi sam rabil, in drugič ne bodo Pavlu nič koristile, ker ni v teoretični fiziki nič doma. — Potem se je Pavel obrnil na Maksa. Ta mu je z obratno pošto poslal zavoj samih novih knjig, kakih deset funtov težak, kateremu je priložil račun za 50 mark. Sklenil je, da bo knjige obdržal in da bo tistih 50 mark že počasi kako kje prihranil. »Za črno Suzo ni nič predrago,« je menil.

A nov nemir je moral pasti nanj.

Nekega predpoldne se je pripeljal na dvorišče voz, v katerem sta poleg orožnika sedela dva tuja gospoda. Eden od njiju, zložen štiridesetletnik z zlatimi naočniki na nosu, se je predstavil kot preiskovalni sodnik.

Pavel se je prestrašil, zakaj čutil je dobro, da ima marsikaj, kar bi bilo dobro tajiti.

Preiskovalni sodnik si je najprej ogledal pozorišče, si narisal tločrt in izpraševal, kje so se nahajala okna in vrata, potem je velel, naj skličejo služinčad in jih prav natančno izpraševal, kaj so počenjali prejšnji dan in vse do trenutka, ko je izbruhnil požar.

Pavel je stal poleg. Bil je bled in je drgetal. Ko je sodnik odslovil služinčad, da bi njega samesa zaslišal, mu je bilo pri srcu, kot da je prišel sodni dan.

»Ali ste bili na dan pred požarom kaj v skednju?« je izpraševal sodnik.

»Da.«

»Ali kadite?«

»Ne.«